

מקרא אני דורש

תוכן רמזי קרבנות החג

בקרבנות חג הסוכות וחג הפסח בפרשתנו מפרש רש"י הרמזים שבסוג ובמספר הקרבנות; ביאור הרמזים והחילוקים שביניהם, והסברת הא שבקרבנות חג הסוכות לא פירש רש"י הרמז ב"אילים"

א. בקשר לקרבנות החג – חג הסוכות – המנויים בפרשתנו, מתעכב רש"י על הפסוק "ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים" (כט, יח) – ומפרש את רמזי הקרבנות דפרים וכבשים, וזה לשונו:

"ומנחתם ונסכיהם לפרים – פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים, סימן כלי' להם, ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין.

ולכבשים – כנגד ישראל, שנקראו שה פזורה, והם קבועים, ומנינם תשעים ושמונה לילות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה".

וצריך ביאור:

הרי הכתוב אומר: "לפרים לאילים ולכבשים"; ואם כן, למה פירש רש"י רמז ב"פרים" – שהם כנגד האומות, ורמז ב"כבשים" – שהם כנגד ישראל, ואילו על "אילים" לא פירש כלום?!

ואם נפרש שבדרך הפשט אין רמז המתאים בקשר למספר האילים (ולכן לא פירש רש"י

כלום) – הרי שעדיין יקשה בהכתוב עצמו: הלמאי מפסיקה התורה בין הפרים (שכנגד האומות) לבין הכבשים (שכנגד ישראל) ב"אילים"?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

הנה לעיל בקרבנות של חג הפסח (כח, יט) פירש רש"י: "פרים – כנגד אברהם, שנאמר: ואל הבקר רץ אברהם. אילים – כנגד אילו של יצחק. כבשים – כנגד יעקב, והכשבים הפריד יעקב".

ויש לומר, שהרמזים כאן (בקרבנות של חג הסוכות) אינם בסתירה אל הרמזים שם (בקרבנות של חג הפסח), אלא שיש קשר בין הרמזים:

על אברהם נאמר "אב המון גויים נתתיך", שהוא "אב" לכל האומות (לך לך יז, ה ובפרש"י שם). ולכן אין סתירה בין זה שה"פרים" הם כנגד אברהם, לבין זה שהשבעים פרים שבחג הסוכות הם כנגד שבעים אומות [וכן פירש במשכיל לדוד פרשתנו. וראה גם פנים יפות כאן];

ולאידך, יעקב שיך לבני ישראל בלבד, שהרי בשונה מאברהם ויצחק שיצאו מהם ישמעאל ועשו, היתה "מיטתו שלמה" (רש"י ויחי מז, לא. ובכ"מ) – ולכן זה שה"כבשים" הם כנגד יעקב, עולה בקנה אחד עם זה שה"כבשים" שבחג הסוכות הם כנגד ישראל [ו"ומנינם תשעים ושמונה לילות מהם תשעים ושמונה קללות"].

ונמצא, שבקרבנות חג הפסח הרי ה"פרים" וה"כבשים" רומזים לאברהם ויעקב עצמם; ואילו בקרבנות חג הסוכות רומזים ה"פרים" וה"כבשים" להמשך הדורות הבאים: ה"פרים" כנגד שבעים אומות, שאברהם נקרא "אב" של כולם; ואילו ה"כבשים" כנגד בני ישראל, יוצאי חלציו של יעקב.

ג. ומעתה יש לבאר לפי זה גם בנוגע ל"אילים":

בקרבנות של חג הפסח ה"איל" רומז ליצחק עצמו – ואילו בקרבנות של חג הסוכות רומזים ה"אילים" לשני בניו של יצחק: יעקב ועשו.

ובזה יתבאר גם טעם השינוי, שדוקא בחג הסוכות מקריבים בכל יום "אילים שנים" – בשונה מחג הפסח ושאר המועדים, שבהם מקריבים "איל אחד" בלבד: בקרבנות חג הפסח רומז ה"איל" ליצחק עצמו, שהוא אחד; ואילו בקרבנות חג הסוכות רומזים ה"אילים" לבניו של יצחק, שהם שנים – יעקב ועשו.

ומעתה יובן מדוע הפסיקה התורה ב"אילים" – בין ה"כבשים" לבין ה"פרים": בתחילה באים הפרים שכנגד שבעים אומות; לבסוף באים הכבשים שכנגד ישראל; ובתור "ממוצע" הם ה"אילים שנים", שכנגד עשו (האומות) ויעקב (ישראל).

לקראת שבת

ט

ומהאי טעמא רש"י אינו מחפש רמז מיוחד על מספרם הכולל של האילים – כי האילים אינם ענין לעצמם, אלא הם רק "ממוצע" בין ה"פרים" וה"כבשים".

ד. ויש להוסיף רמז בענין זה:

הנה רש"י מדייק בלשונו ואומר: "אילים – כנגד אילו של יצחק". והיינו, שאין כאן רק רמז על יצחק בכלל, אלא על "אילו של יצחק" באופן פרטי.

ולפי זה צריך הסבר בענין ה"אילים שנים" (שמקריבים בחג הסוכות), שנתבאר שהם כנגד יעקב ועשו – מה שייכותם לאילו של יצחק? אמנם מובן ששניהם בנים של יצחק, אבל איפוא רואים באיל (של יצחק) את ההתחלקות לשנים?

אלא:

ידועים דברי חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פל"א), על שני קרניו של האיל: "של שמאל נשמע קולו על הר סיני... וקרן של ימין... עתיד לתקוע בו לעתיד לבוא".

וכד דייקת שפיר, הרי ששני קרנים אלו של האיל – מקבילים הם ליעקב ועשו ("אילים שנים"):

"קרן של שמאל" שנשמע קולו במתן תורה – שייך דוקא לישראל, זרע יעקב. שהרי התורה היא "מורשה קהילת יעקב", וגוי שעוסק בתורה חייב מיתה (סנהדרין נט, א);

אולם "קרן של ימין" שבו יתקע בגאולה העתידה, הרי הוא שייך גם לעשו, לאומות העולם, וכמו שנאמר: "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד" (צפני' ג, ט). כי משיח יפעל עילוי ושלמות לא רק בישראל, אלא ש"יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד" (רמב"ם הל' מלכים ספ"א), במהרה בימינו.

